

De familiemuur

Wendy Doeleman

en Ietje Corman

Foto's van thuis als sleutel tot contact

Familiefoto's aan de muur zorgen er voor dat kinderen én ouders zich sneller veilig en 'thuis' voelen op het kindercentrum. Door de foto's actief te gebruiken tijdens (kring)gesprekjes, help je kinderen een positief zelfbeeld op te bouwen en leg je een basis voor 'respect voor diversiteit'. Bovendien is de 'familiemuur' een goede manier om je contacten met ouders te versterken.

Twee jaar geleden waren wij, in het kader van een Europees uitwisselingsprogramma, bij een kindercentrum in Berlijn op bezoek waar ze met een 'familiemuur' werkten. Ik was meteen geraakt door het enthousiasme van de kinderen toen ze ons de foto's lieten zien. Ze waren niet alleen trots op hun familiefoto's, maar ik merkte dat ze zich er fijn bij voelden. De foto's gaven hen een vertrouwd gevoel. Voor mij was het echt een eyeopener. Ik was er meteen van overtuigd dat de 'familiemuur' een positief effect heeft op de ontwikkeling van de kinderen. Hadden we dit maar veel eerder ontdekt!

Voor jonge kinderen is het kinderdagverblijf of de peuterspeelzaal vaak de eerste grote stap de wijde wereld in. Ze ontdekken er beetje bij beetje dat de wereld groter is dan hun eigen 'thuis'. Ook voor

ouders is het wegbrengen van hun kind naar een kindercentrum vaak een stap. Ineens delen ze de verantwoordelijkheid voor hun kind met anderen. Voor kinderen en ouders is het dan ook heel fijn als het kindercentrum een tweede 'thuis' wordt waar zij zich veilig voelen.

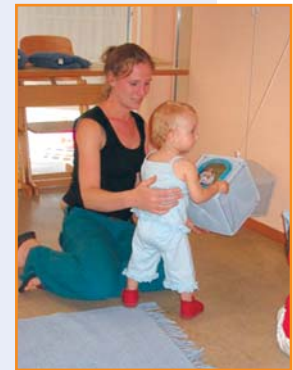
'Open staan voor de leefwereld van de kinderen en ouders thuis, leidt tot een betere onderlinge band'

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van kinderen. Met name voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en identiteitsontwikkeling. Vanaf

jonge leeftijd zijn kinderen al bezig met de vraag: wie ben ik? Voor kinderen wordt deze 'ik' voor een groot deel bepaald door het gezin waar ze deel van uit maken. Of kinderen een positief zelfbeeld opbouwen, wordt mede bepaald door hoe de omgeving reageert op hun achtergrond en leefwereld thuis. Een positief zelfbeeld maakt een kind gelukkiger en schept de voorwaarden voor een gezond inlevingsvermogen en 'respect voor diversiteit'. Door oog en respect te hebben voor de leefwerelden van thuis, kun je hier dus een positieve bijdrage aan leveren.

Voor ouders is het gemakkelijker om de zorg voor hun kind tijdelijk uit handen te geven als zij zich welkom, gewaardeerd en gerespecteerd voelen in het kindercentrum. Als je werkelijk open staat voor de leefwerelden van de kinderen en ouders

Foto's: Monique Wolf (grote foto),
Wendy Doeleman (rechtsboven en linksonder),
letje Corman (rechtsonder)

thuis, dan leidt dit tot meer begrip en een betere onderlinge band. En een goede samenwerking tussen jou en de ouders heeft weer een positieve invloed op de kinderen.

Familiemuur

Met de 'familiemuur' breng je heel concreet de leefwerelden van thuis meer 'in beeld'. Foto's van thuis krijgen een plek op een muur ergens in de groepsruimte, op ooghoogte van de kinderen. De foto's geven kinderen een vertrouwd gevoel, waardoor het wennen van nieuwe kinderen makkelijker kan gaan.

We zien dat de foto's ook een heel positief effect hebben op de hele kleintjes. Het geeft ze een gevoel van veiligheid. Het vertrouwde beeld van mama of papa biedt rust en herkenning. Dreumesen herkennen hun

eigen foto en willen deze dolgraag aan de groepsleiding en aan de andere kinderen laten zien. Voor de ouders is het ook heel fijn om te zien dat hun kinderen troost

'De familiemuur brengt de leefwerelden van thuis in beeld'

halen uit de foto's. Of zoals een van onze moeders zei: 'Het is goed voor mijn hart om te zien hoe belangrijk ik voor mijn kindje ben.'

Met de wat oudere kinderen (peuters en kinderen van de buitenschoolse kinderopvang) kun je naar aanleiding van de foto's

gesprekken voeren over henzelf. Zo ondersteun je het positieve zelfbeeld van de kinderen. De foto's brengen de diversiteit onder de families letterlijk in beeld; diversiteit in gezinnsamenstelling, huidskleur, geslacht, leeftijd, culturele achtergrond et cetera. Zo kunnen de foto's tevens aanleiding geven tot gesprekken over verschillen (en overeenkomsten) tussen mensen.

Doordat je voor de 'familiemuur' foto's aan de ouders vraagt, kom je meteen ook met hen in gesprek. De 'familiemuur' bied je de mogelijkheid om je meer te verdiepen in de achtergronden van de gezinnen en de contacten met ouders te versterken.

Respect voor diversiteit

Een belangrijk doel van het werken met de 'familiemuur' is het creëren van 'respect voor diversiteit'. Daarmee wordt bedoeld:

Foto's: Wendy Doeleman (1e, 5e en 6e foto),
letje Corman (4e foto),
Foto's: Monique Wolf (2e en 3e foto)

Project 'Families in beeld'

'Families in beeld' is voortgekomen uit het project 'Ouders en diversiteit' en maakt deel uit van het Europese project 'Documentation of families', onderdeel van het netwerk DECET (Diversity in Early Childhood Education and Training).

De methodiek 'familiemuur' is nog in ontwikkeling. Voorjaar 2006 zal hierover een boek met dvd verschijnen.

Deelnemende organisaties aan het project 'Families in beeld' zijn:

- Korein in Eindhoven (kindercentrum Doerak)
- Kinderstad in Tilburg (psz Pinokkio en Bereclip)
- Stichting Kinderopvang Humanitas (kindercentrum Fila Tekna)
- Kindercentrum Wereldkids uit Dordrecht
- Asielzoekersschool de Meridiaan uit Medemblik
- Coördinatie: Bureau MUTANT

nastreven dat alle betrokkenen – kinderen, ouders en groepsleiding – het gevoel hebben dat zij welkom zijn en dat er respect is voor de verschillen die er, naast de vele overeenkomsten, tussen mensen zijn.

Met de 'familiemuur' breng je door middel van foto's de diversiteit onder de families in beeld. Maar door ze alleen 'in beeld' te brengen, creëer je nog geen respect voor die diversiteit. Het opmerken van verschillen kan immers, zeker bij oudere kinderen en volwassenen, ook leiden tot vooroordelen en afstand. Daarin ligt voor jou een belangrijke taak. Daarbij is het nodig om je eigen houding te onderzoeken: hoe kijk jij aan tegen de verschillende gezinnen en hun leefstijlen en welke (voor)oordelen heb je? Het is goed om te erkennen dat je met bepaalde zaken misschien moeite hebt. Tegelijkertijd is het in je vak van groot belang dat je je daar niet door laat leiden in je handelen richting ouders en kinderen.

Concreet kun je werken aan 'respect voor diversiteit' door er bij alle gesprekken met kinderen voor te zorgen dat ze zich verbonden voelen met elkaar. Benadruk eerst de overeenkomsten ('we vieren allemaal feesten') om daarna de aandacht naar de verschillen ('er zijn verschillende feesten') te verleggen.

Als jij uitstraalt dat je de leefwerelden van de kinderen thuis wilt zien en respecteren, dan leer je kinderen dat er vele manieren van leven zijn en dat die manieren allemaal even waardevol zijn. Maar ook ouders zullen zich prettig voelen bij jouw gebaar dat je open staat voor iedereen en verschillen respecteert.

'Respect voor diversiteit' bij het werken met de 'familiemuur' betekent bij ons ook dat iedereen is vertegenwoordigd en evenveel aandacht krijgt op de muur. De kinderen kunnen er altijd bij en mogen hun eigen foto bij zich dragen als ze daar behoefte aan hebben. Maar als een van de ouders bijvoorbeeld niet op de foto wil, respecteren we dat ook.

De eerste 'stenen' van de muur

Een goede eerste stap bij het 'bouwen' van een 'familiemuur' is om er een te maken met het team. Zo ontdek je samen met je collega's hoe het voelt om privé-foto's mee te nemen en ze openbaar te maken.

Bij het bouwen van de familiemuur in de groep is aan te raden om te beginnen bij de ouders die waarschijnlijk positief zullen reageren. Als de eerste foto's hangen, kun je andere ouders wijzen op de foto's, uitleggen waar de 'familiemuur' toe dient en vragen of zij ook iets mee willen nemen. Bij nieuwe ouders kun je dit bij het intakegesprek al ter sprake brengen. Het leukste is om verschillende foto's te vragen; van familieleden, van het huis, van huisdieren of van andere belangrijke mensen of voorwerpen uit het leven van het kind.

Werken met de Familiemuur

Als er eenmaal foto's hangen, kun je er op verschillende manieren mee gaan werken. Op een rustig moment in de kring of aan tafel kun je naar aanleiding van de foto's een gesprek op gang brengen. Kinderen vinden het over het algemeen heerlijk om

te vertellen over thuis, hun ouders, hun broertjes en zusjes, de huisdieren, een feest dat ze hebben gevierd. De foto's kunnen ook aan thema's gekoppeld worden. Denk bijvoorbeeld aan het thema 'huizen'. Welke huizen zien we op de foto's, welke overeenkomsten zijn er en welke verschillen? Maar je kunt ook kiezen voor thema's als 'kleding' of 'feesten'.

'De foto's geven aanleiding tot gesprekken over verschillen en overeenkomsten tussen mensen'

Naast deze meer gestructureerde manier van werken biedt de 'familiemuur' uiteraard veel aanleiding tot allerlei spontane gesprekjes van kinderen onderling, kinderen met ouders, kinderen met leidsters en ouders onderling. Het is belangrijk dat je je bewust bent van de vragen die je stelt en hoe je reageert op opmerkingen van kinderen over de foto's.

Aandachtspunten

Het kan zijn dat je van sommige ouders geen foto's krijgt. Belangrijk is dan om respectvol te informeren wat de reden hiervan is. Hebben ze geen foto's in huis, is de gezinssituatie (momenteel) pijnlijk door bijvoorbeeld een scheiding, hebben ze om religieuze redenen moeite met foto's van personen, hebben ze geen foto's, wil-

len ze hun dierbare foto's niet kwijt of hebben ze het te druk en vergeten ze het steeds?

Voor vrijwel ieder probleem is een oplossing te bedenken: in plaats van een foto een tekening van het kind ophangen; foto's kopiëren of zelf foto's op het kindercentrum maken. Het belangrijkste is dat je openstaat voor de gevoelens en beweegredenen van ouders en dat je ze er naar vraagt, zonder oordelend over te komen.

Let erop dat de foto's niet alleen aan de muur hangen, maar dat zij in de werkwijze van het kindercentrum worden opgenomen. Juist het praten met kinderen over de foto's levert veel boeiends op. Het is de kunst om de 'familiemuur' zo te gebruiken dat de verhalen áchter de foto's naar boven komen.

In de contacten met ouders kun je daar momenten als een huisbezoek, een praatje tijdens een ouderbijeenkomst, feest of andere activiteit voor gebruiken. Op die manier zullen de foto's de leefwerelden van thuis echt in beeld brengen.

Meerwaarde voor het werk

De groepsleiding is vaak erg enthousiast over de 'familiemuur'. Er ontstaat meer uitwisseling tussen mensen. Kinderen wijzen

elkaar aan op de foto's en praten over wat ze zien of trekken hun ouders naar de muur. Ook tussen ouders en leidsters ontstaat meer contact. Daarnaast kun je heel bewust gebruik maken van de foto's: een verdrietig kindje dat nog moet wennen wordt getroost met de foto's van de ouders en in de kring praat je met de kinderen over allerlei overeenkomsten en verschillen waarbij je laat merken dat iedereen goed is zoals hij is. Kortom, de 'familiemuur' is een bijzondere manier om de verbinding en contacten tussen kinderen, ouders en leidsters te versterken.

Het vraagt in eerste instantie misschien veel van de groepsleiding, maar als de 'familiemuur' eenmaal is gebouwd, zien de leid(st)ers de meerwaarde en worden ze steeds enthousiaster. Het geeft een extra dimensie aan het werk. De leid(st)ers zien het als een verrijking dat ze steeds meer te weten komen over de achtergrond en leefwereld van het kind en dat de contacten met de ouders erdoor versterkt worden.

Wendy Doeleman is werkzaam bij bureau MUTANT, Ietje Corman is locatiemanager bij Korein, Eindhoven.

Citaten: Ietje Corman

Dit was het tweede artikel uit een reeks van vier artikelen over de ervaringen van het project 'Ouders en diversiteit'. Het eerste artikel 'Goede oudercontacten... een open deur' is te lezen in KIDDO 1. In de komende artikelen kun je lezen over de ervaringen met de methodiek 'Van botsingen kun je leren' en over het betrekken van ouders bij het adviseren en meebeslissen binnen de organisatie.